

Broj: I-RP-1-29/11

Datum: 11.01.2012.

Novi Sad

**Centar za socijalni rad Grada Novog Sada
Direktor Gojko Vujnović**

**Zmaj Ognjena Vuka 13
21000 Novi Sad**

Pokrajinski ombudsman u skladu sa članom 33. stav 1. tačka 2. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu („Službeni list APV“ br. 23/02, 5/04, 16/05, 18/09-promena naziva) daje

Mišljenje

Centar za socijalni rad Grada Novog Sada ne ispunjava u potpunosti svoju osnovnu delatnost, delatnost socijalne zaštite kada postupa po predmetima nasilja u porodici i u svakodnevnom radu i kontaktu sa osobama koje se obraćaju radi zaštite od nasilja u porodici ili zbog druge vrste pomoći i podrške, a sa naznakama postojanja nasilja u porodici.

Centar za socijalni rad u slučajevima nasilja u porodici postupa uglavnom nakon pokretanja sudskog postupka u delu davanja nalaza i mišljenja o svrsishodnosti mera zaštite od nasilja u porodici.

Služba Centra koja postupa po zahtevu suda za davanje nalaza i mišljenja o svrsishodnosti mera zaštite od nasilja u porodici i služba koja postupa u slučajevima razvoda braka i povere dece ne saraduju u dovoljnoj meri.

Stava smo da medijacija ili kakav drugi vid posredovanja između nasilnika i žrtve (osobe koja je pretrpela nasilje) nije prihvatljiva, jer bi se njihovim eventualnim sprovođenjem žrtva dodatno viktimizirala, nasilnik osnažio, a time Centar doprinosi pojačanju straha i opasnosti što je direktno u suprotnosti obavezama ustanovljenim propisima.

Mišljenja smo da pojedini zaposleni/e u Centru ne razumeju u dovoljnoj meri situaciju nasilja u porodici, ne pružaju dovoljnu psihosocijalnu podršku žrtvi nasilja i ostalim članovima porodice, a decu retko posmatraju kao sekundarne žrtve nasilja. Retko se pokreće postupak po službenoj dužnosti, a stranke se upućuju na druge institucije bez uključivanja Centra u postupak pre pokretanja sudskih postupaka.

Pokrajinski ombudsman, zbog svega navedenog, u skladu sa članom 33. stav 1. tačka 2. Pokrajinske skupštinske odluke o Pokrajinskom ombudsmanu („Službeni list APV“ br.

23/02, 5/04, 16/05, 18/09-promena naziva) upućuje Centru za socijalni rad Grada Novog Sada sledeću

PREPORUKU

Potrebno je da Centar za socijalni rad u najvećoj mogućoj meri koristi svoje nadležnosti i ovlašćenja ustanovljena Zakonom o socijalnoj zaštiti („Službeni glasnik RS“, broj 24/2011) i da u potpunosti izvršava svoje obaveze iz ovog i drugih zakona.

Postupanje u slučajevima nasilja u porodici mora ići u smeru zaštite i podrške žrtvi, kako u vidu psihološkog rada, tako i u delu pravne pomoći.

Centar za socijalni rad radiće na osnaživanju i pružanju podrške osobi koja trpi ili je preživela nasilje i potrebno je da bude na raspolaganju i pomogne joj u procesu izlaženja iz situacija nasilja i u osamostaljivanju, nezavisno od postupanja ostalih institucija.

Centar za socijalni rad neće sprovoditi postupak posredovanja između žrtve i nasilnika niti žrtvu na bilo koji drugi način izložiti opasnosti ili dodatnoj viktimizaciji.

Potrebno je da Centar za socijalni rad pri svakom saznanju o nasilju u porodici pokrene postupak za ostvarivanje prava eventualne žrtve nasilja u porodici i omogući joj puno korišćenje usluga socijalne zaštite, bez diskriminacije i uz puno uvažavanje prava i dostojanstva.

Potrebno je da svi stručni radnici/radnice i saradnici/saradnice koji rade sa žrtvama nasilja u porodici kontinuirano prolaze obuke za rad sa žrtvama nasilja u porodici, posebno za rad sa ženama kao najčešćim žrtvama nasilja i decom kao posebno ranjivom grupom.

Potrebno je da Centar za socijalni rad saraduje sa svim ostalim institucijama koje imaju nadležnost da postupaju u situacijama nasilja u porodici.

Obrazloženje

Pokrajinski ombudsman je tokom 2011. godine postupao u većem broju predmeta koji se odnose na postupanje institucija u slučajevima porodičnog nasilja. U slučajevima u kojima su se pritužbe odnosile na rad Centra za socijalni rad Grada Novog Sada su uočene određene nedoslednosti, različito postupanje i odnos prema žrtvama nasilja u porodici, zanemarivanje porodičnih prilika i osuđujući stav prema žrtvi nasilja u porodici.

Napominjemo da je nasilje nad ženama jedan od najčešćih i najtežih vidova kršenja ljudskih prava i jasna je potvrda neravnopravnosti žena i muškaraca. Nasilje nad ženama ili zlostavljanje podrazumeva svako ponašanje ili radnju učinjenu protiv ženine volje, a koje je ugrožava psihički, fizički, seksualno, ekonomski ili ugrožava njeno spokojstvo.

Važno je razumeti da nasilnik može biti svako i da nasilnici pripadaju svim društvenim strukturama, kao i žrtve. Statistike pokazuju da skoro svaka druga žena doživljava ili je doživela neki oblik psihičkog nasilja u porodici, a svaka treća žena preživela je fizičko nasilje od strane člana porodice. Nasilnik je često ili najčešće bio sadašnji ili bivši muž, odnosno partner. Prema podacima koje Pokrajinski ombudsman prikuplja svake godine čak 90% žena - žrtava nasilja ima decu i to najčešće dvoje dece (43%) što posebno treba imati u vidu prilikom rada sa žrtvom nasilja i porodicom i tu činjenicu razumeti kao opasnost od transgeneracijskog prenošenja nasilja.

Krivični zakonik ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009 i 111/2009) utvrđuje krivično delo nasilja u porodici i kazne za nasilnike koje se izriču u sudskom postupku. Porodični zakon ("Sl. glasnik RS", br. 18/2005 i 72/2011 - dr. zakon) propisuje krug lica koji se smatraju članovima porodice i kojima će zaštita biti pružena po ovom Zakonu, kao određene obaveze organa starateljstva i ovlašćenja suda koja treba imati u vidu prilikom rada sa žrtvama nasilja, nasilnicima i članovima porodice.

Član 60. stav 3. Porodičnog zakona kaže da sud može doneti odluku o odvajanju deteta od roditelja ako postoje razlozi da se roditelj potpuno ili delimično liši roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici.

Član 61. stav 3. Porodičnog zakona kaže da sud može doneti odluku o ograničavanju prava deteta da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi ako postoje razlozi da se taj roditelj potpuno ili delimično liši roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici.

Član 284. stav 2. Porodičnog zakona kaže da tužbu za određivanje mere zaštite od nasilja u porodici, kao i za produženje mere zaštite od nasilja u porodici, mogu podneti član porodice prema kome je nasilje izvršeno, njegov zakonski zastupnik, javni tužilac i organ starateljstva.

Član 289. stav 2. Porodičnog zakona kaže da je organ starateljstva dužan da vodi evidenciju i dokumentaciju kako o licima prema kojima je nasilje izvršeno tako i o licima protiv kojih je određena mera zaštite.

Zakon o socijalnoj zaštiti („Službeni glasnik RS“, broj 24/2011) uređuje socijalnu zaštitu kao organizovanu društvenu delatnost od javnog interesa čiji je cilj pružanje pomoći i osnaživanje pojedinaca i porodica za samostalan i produktivan život u društvu, kao i sprečavanje nastajanja i otklanjanje posledica socijalne isključenosti i koja, između ostalog, ima za cilj da predupredi zlostavljanje, zanemarivanje ili eksploataciju, odnosno otkloni njihove posledice.

Član 5. Zakona o socijalnoj zaštiti definiše usluge socijalne zaštite kao aktivnosti pružanja podrške i pomoći pojedincu i porodici radi poboljšanja, odnosno očuvanja kvaliteta života, otklanjanja ili ublažavanja rizika nepovoljnih životnih okolnosti, kao i stvaranje mogućnosti da samostalno žive u društvu.

Član 29. Zakona o socijalnoj zaštiti garantuje blagovremenost socijalne zaštite koja se ostvaruje na način koji obezbeđuje pravovremeno uočavanje potreba korisnika i pružanje usluga radi sprečavanja nastanka i razvoja stanja koja ugrožavaju bezbednost i zadovoljavanje životnih potreba i ometaju uključivanje u društvo i to, ne samo kada sud zatraži izveštaj ili nalaz.

Član 40. Zakona u usluge socijalne zaštite ubraja i:

1) usluge procene i planiranja - procena stanja, potreba, snaga i rizika korisnika i drugih značajnih osoba u njegovom okruženju; procena staratelja, hranitelja i usvojitelja; izrada individualnog ili porodičnog plana pružanja usluga i mera pravne zaštite i drugih procena i planova;

2) savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge - intenzivne usluge podrške porodici koja je u krizi; savetovanje i podrška roditelja, hranitelja i usvojitelja; podrška porodici koja se stara o svom detetu ili odraslom članu porodice sa smetnjama u razvoju; održavanje porodičnih odnosa i ponovno spajanje porodice; savetovanje i podrška u slučajevima nasilja; porodična terapija; medijacija; SOS telefoni; aktivacija i druge savetodavne i edukativne usluge i aktivnosti.

U članu 41. Zakona maloletno lice je posebno istaknuto kao korisnik prava i usluga socijalne zaštite ako postoji opasnost da će postati žrtva ili ako jeste žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja i eksploatacije, odnosno ako su mu fizičko, psihičko ili emocionalno blagostanje i razvoj ugroženi delovanjem ili propustima roditelja, staratelja ili druge osobe koja se o njemu neposredno stara. Punoletno lice od navršениh 26 do navršениh 65 godina i punoletno lice starije od 65 godina jeste korisnik kada je njegovo blagostanje, bezbednost i produktivan život u društvu ugrožen rizicima usled starosti, invaliditeta, bolesti, porodičnih i drugih životnih okolnosti, a naročito ako postoji opasnost da će postati žrtva ili ako jeste žrtva samozanemarivanja, zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici.

Članom 144. stav 1. Zakona je predviđeno da stručni radnici i stručni saradnici u socijalnoj zaštiti imaju pravo i dužnost da u toku profesionalnog rada stalno prate razvoj nauke i struke i da se stručno usavršavaju radi održavanja i unapređivanja profesionalnih kompetencija i kvaliteta stručnog rada.

Zakon posebno uređuje pravila ponašanja zaposlenih i u članu 151. zabranjuje zaposlenom u ustanovi socijalne zaštite, odnosno kod pružaoca usluga socijalne zaštite da vrši nasilje nad korisnikom, fizičko, emocionalno i seksualno zlostavljanje, iskorišćavanje korisnika, zloupotrebu poverenja ili moći koju uživa u odnosu na korisnika, zanemarivanje korisnika i druga postupanja koja narušavaju zdravlje i dostojanstvo korisnika i razvoja deteta.

Pravilnikom o organizaciji, normativima i standardima rada centra za socijalni rad ("Sl. glasnik RS", br. 59/2008, 37/2010 i 39/2011) je posebno regulisana prevencija. U članu 9. Pravilnika stoji da je centar je dužan da razvija preventivne programe koji doprinose zadovoljavanju individualnih i zajedničkih potreba građana, odnosno sprečavanju i suzbijanju socijalnih problema u lokalnoj zajednici koji, između ostalog, treba da budu

usmereni na pojedince, porodice u riziku i marginalizovane grupe, njihovo osposobljavanje za produktivan život u zajednici, odgovorno roditeljstvo i predupređenje zavisnosti od socijalnih službi i sprečavanje nastanka socijalnih problema, kao što je nasilje u porodici.

Član 14. Pravilnika garantuje poverljivost svih informacija o ličnim i porodičnim prilikama korisnika koje zaposleni u centru saznaju.

Član 25. Pravilnika daje mogućnost direktoru centra koji, s obzirom na broj i strukturu zaposlenih, ne ispunjava uslove za formiranje službi za zaštitu određenih grupacija korisnika, da poslove iz delokruga ovih službi obavljaju naizmenično zaposleni stručni radnici, u skladu sa odlukom direktora centra i opštim aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta.

Članom 64. Pravilnika je regulisan sadržaj nalaza i stručnog mišljenja koji treba da sadrži rezultate procene, planirane i preduzete usluge i mere, kao i istoriju zlostavljanja, zanemarivanja i nasilja u porodici za članove porodice.

Obrazac 2 Pravilnika kao faktor uticaja na kapacitete roditelja/osobe koja se stara o detetu prepoznaje partnersko nasilje i posebno potrebu razmatranja u odnosu na to ko sprovodi nasilje. Obrazac 3 Pravilnika takođe prepoznaje nasilje u porodici kao poseban problem članova porodice/domaćinstva.

Potrebno je da Centar za socijalni rad Grada Novog Sada u roku od 15 dana obavesti Pokrajinskog ombudsmana o tome na koji način je primenjena ova preporuka, odnosno koje radnje su preduzete i koje aktivnosti su planirane kako bi preporuka u potpunosti bila primenjena.

S poštovanjem,

**ZAMENICA
POKRAJINSKOG OMBUDSMANA**

Danica Todorov